

20 ГОДИНИ ПО
11 СЕПТЕМВРИ

ПОД ЗНАМЕТО
НА ООН

ТЕНКОВСКИОТ МУЗЕЈ
ВО ДОРСЕТ

ХАУБИЦА 105 ММ
„БОРАН“

ШТИТ

Број 143
Септември 2021

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во борба со огнената стихија

**АРМИЈАТА ГО ПРОСЛАВИ
СВОЈОТ 29. РОДЕНДЕН**

ресурси на Армијата, одговорно и со голем ентузијазам и проактивност во остварување на мисиите и задачите на Армијата, но и на државните стратегиски цели во интерес на граѓаните. Тој им оддаде признание и благодарност на сите учесници во кризата со мигрантите, пандемијата и пожарите, како и на целокупниот медицински персонал, пожарникари, припадници на МВР. На свеченоста се доделија одликувања и признанија на единици од Армијата и на соработници кои придонесуваат за развојот на одбраната, при што од страна на претседателот Пендаровски беа врачени Орден за воени заслуги и Повелба на Република Северна Македонија, додека од страна на министерката Шекеринска и началникот Ѓурчиновски им беа доделени признанија на претставници на институции со кои соработува Армијата. На свеченоста,

командантот на Националната гарда на Вермонт, генерал-мајор Грегори Најт, кој беше во неколкудневна посета на Република Северна Македонија, на министерката Шекеринска ѝ додели Медал на сојузната држава на САД, Вермонт, за истакната служба, а на генералот Ѓурчиновски Медал на НГ на Вермонт за заслуги. По повод одбележувањето на Денот на Армијата, со воени почести и полагање венци свежо цвеќе на Алејата на великаните на градските гробишта во Бутел во Скопје, повеќе делегации им оддадоа почит на поранешните претседатели и врховни команданти на Армијата, Борис Трајковски, Киро Глигоров. Венци беа положени и на гробот на генерал Михаило Апостолски, како и на спомен-обележјето на загиналите бранители во кругот на Министерството за одбрана и Генералштабот.

Кристина Илиевска

СОДРЖИНА

ШТИТ година XIII број 143 септември 2021

Инфо	5
На прва линија Армискиот придонес во справувањето со пожарите	6
На прва линија Употреба на Армијата во криза и во вонредна состојба	8
Цивилно-воена соработка Соработката со Армијата е на највисоко ниво и во добро и во зло	10
Глобал 20 години по 11 септември Колку е силна „Ал Каеда“ во 2021 година?	14
НАТО активности Команда за поддршка и логистика	20
Мировни мисии Под знамето на ОН Примарни области во исполнувањето на мировните мисии	22
Вооружување „De Havilland Mosquito“	25
Вооружување Руски стелт ловец Су-75 „Шах мат“	32
Вооружување Авион „Boeing P-8 Poseidon“	34
Воени музеи Тенковскиот музеј во Дорсет	44
Незадолжително Задоволство и радост на работното место	48
Филм „Кинеска вдовица“	56
Адреналински мост кај село Кожле – несекојдневно доживување	58
	3

Благодарност за помошта од сојузниците и пријателите

Секоја година сè почесто сме сведоци на негативните промени и последици предизвикани од климатските промени. Торнада, тајфуни, енормни и долготрајни суши, драстично покачување на температурите, топење на ледниците итн. Како последица на тие промени сè почести се поплавите, пожарите, зголемување на пустинските површини и други последици. Оваа година, освен по пандемијата со вирусот COVID-19, ќе остане забележана и како година на енормно високи температури и неповолни ветрови кои придонесоа просторот на Медитеранот буквално да изгори во шумските пожари. Пожарите не ја одминаа ниту нашата земја. Гореа шумите речиси на целата територија на Република Северна Македонија. Надлежните институции веднаш излегоа на терен, а им се придружија и голем дел од припадниците на Армијата. Сепак, без помошта на пријателските и сојузнички држави немаше да можеме целосно да се справиме со пожарите.

Помошта од пријателите и сојузниците беше потребна и добредојдена. Меѓу првите кои испратија помош во луѓе и опрема за справување со пожарите во нашата земја беа пријателите од соседните земји, Србија и Бугарија, како и Република Словенија која, по разговорот помеѓу министерката за одбрана Радмила Шекеринска и нејзиниот словенечки колега Матеј Тонин, веднаш испрати 16 противпожарни возила и 46 пожарникари. Црна Гора, исто така, се придружи во напорите за гаснење на пожарите во Северна Македонија. Советот за одбрана и безбедност на Црна Гора донесе одлука да го одобри барањето на министерката за одбрана на Црна Гора, Оливера Ињац, за упатување на хеликоптер „Бел 412“ како помош за Северна Македонија

за справувањето со пожарите. Помошта од Црна Гора доаѓа како резултат на барањето упатено од министерката за одбрана Радмила Шекеринска до нејзината црногорска колешка Оливера Ињац. Помошта од Црна Гора беше имплементирана преку НАТО координативниот центар за одговор при кризи EADRCC и се состои од еден хеликоптер за гасење пожари „Бел 412“ и екипаж од 4 лица. Поддршката од нашиот НАТО сојузник, Романија, во справувањето со огнените стихии, исто така дојде по барање на министерката Шекеринска до нејзиниот романски колега, Николае Јонел Чука, за итна помош во справувањето со пожарите.

„Ве молиме да ги утврдите можностите за испраќање на авион за справување со шумски пожари, кои се од исклучителна потреба за Република Северна Македонија. Сојузничката солидарност е многу важна во овие тешки времиња и ние сме благодарни за сета ваша помош и поддршка“, беше наведено во писмото кое го испрати министерката Шекеринска до романскиот министер за национална одбрана, Николае Јонел Чука. Од Република Романија пристигна авионот „Ц-27 Спартан“ на романското воено воздухопловство, кој е специјализиран за гасење пожари и има капацитет за дејствување со 6 тони вода врз пожарите. Авионот беше фокусиран на пожарите во Беровскиот регион. Претседателот на државата, Стево Пендаровски, Владата на Република Северна Македонија, министерката за одбрана Радмила Шекеринска, како и целиот народ на Република Северна Македонија, искрено се благодарни за помошта која пристигна од пријателските земји и сојузниците, без чија помош многу тешко ќе успеевме сами да се справиме со огромните шумски пожари.

д-р Жанет Ристоска

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Северна Македонија

Претседател на Издавачкиот совет
м-р Иван Атанасоски, полковник

Заменик-претседател на Издавачкиот совет
д-р Тони Петрески

Членови на Издавачкиот совет:

Лидија Јанчова Христова
Соња Крамарска
Афрдита Волина
Тони Јаневски, потполковник
Лилјана Петреска, потполковник
Виолета Костадинова, потполковник
Билјана Иванова
д-р Жанет Ристоска

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:
Умит Реџеџи
(ликовно-графички и технички уредник)
Ксенија Митева
(лектор)
Кристина Илиевска
(новинар)

ШТИТ

е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република Северна
Македонија

Излегува од печат еднаш во
месецот и на web-страницата
на Министерството за одбрана
<https://mod.gov.mk/штит/>

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
www.mod.gov.mk;

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

20 години по 11 септември Колку е силна „Ал Каеда“ во 2021 година?

На 11 септември 2001г., 19 милитантни екстремисти кои беа дел од терористичката организација „Ал Каеда“ киднапираа четири авиони и извршија самоубиствени напади во САД. Два од авионите се срушија во кулите близначки на Светскиот трговски центар во Њујорк, третиот авион се сруши во Пентагон, а четвртиот авион се урна во Шенксвил, Пенсилванија. На 11 септември 2001 г., во 8 часот и 45 минути, „Боинг 767“, натоварен со 20 тони гориво, во близина на 80-тиот кат се урна во северната кула на Светскиот трговски центар во Њујорк. Веднаш беа убиени стотици луѓе, а голем број беа заробени на повисоките катови. Како што започнуваше евакуацијата, во живо се емитуваше настан што првично се сметаше за несреќа. 18 минути по ударот на првиот авион, вториот „Боинг 767“ се сруши во втората кула на Светскиот трговски центар во близина на 60-тиот кат. Ударот предизвика огромна експлозија што ги опфати околните згради и улици. Веќе беше јасно дека САД се нападнати. Додека милиони луѓе ги следеа настаните што се одвиваа во Њујорк, над Пентагон кружеше „Боинг 757“. Во зградата на Пентагон се наоѓа Командата на копнените, поморските и воздушните воени сили на САД, како и Кабинетот на државниот секретар за одбрана. Всушност, зградата е поставена со цел на едно место да се собере целото воено управување на САД. Изградбата на Пентагон започнала на 11 септември 1941 г. Кога Пентагон бил изграден, никој

САД ја одбележуваат 20-годишнината од терористичките напади на 11 септември. Во нападите на 11 септември беа убиени вкупно 2996 лица, бројка во која спаѓаат и 19-те терористи киднапери во четирите авиони. 2763 лица починале откако двата авиони удриле во кулите близначки на Светскиот трговски центар. Во оваа бројка се вклучени и 343 пожарникари и болничари и 60 полицајци кои се бореа да евакуираат што повеќе канцелариски работници заробени на повисоките катови. Во Пентагон загинаа 189 лица, од кои 64 на летот „77“ на „Американ ерлајнс“, авионот што ја погоди зградата. Во авионот на летот „93“ кој се сруши во Пенсилванија, загинаа 44 лица

не можел да претпостави дека тој ќе стане споменик на воената моќ на САД и цел за терористички напади. Во 9:45 часот, на 11 септември 2001 г., во западната страна на Пентагон се сруши уште еден авион. Авионското гориво предизвика разорна деструкција, што доведе до структурен пад на дел од бетонска зграда. За 15 минути откако терористите го нападнаа Пентагон, во Њујорк се случи катастрофа, јужната кула на Светскиот трговски центар се сруши во огромен облак од прашина и чад. Структурниот челик на облакодерот, изграден да издржува ветрови поголеми од 250 км на час и голем конвенционален пожар, не можеше да ја издржи огромната топлина што ја создаде авионското гориво. Во 10:30 часот се урна северната кула близначка. Во кулите на Светскиот трговски центар во моментот на нивното уривање преживеале само шест лица. Скоро 10 000 други биле третирани за повредени, а многумина од нив биле со

потешки повреди. Четвртиот киднапиран авион, бил летот „93“ на „Јунајтед ерлајнс“, кој започнал од Њујорк во 8:42 часот, само неколку минути пред првиот киднапиран авион да го погоди Светскиот трговски центар. Авионот превезувал седум члена на екипажот и 33 патници, помалку од половина од неговиот максимален капацитет и летал кон Калифорнија. Исто така, на летот биле и четирите киднапери кои успеале во авионот да внесат ладно оружје. Доцнењето на полетувањето на авионот го нарушил планот на терористите за започнување на нивниот напад, бидејќи за разлика од киднаперите на другите три авиони, тие не се обиделе да ја преземат контролата над леталото скоро 40 минути по започнување на летот. Во меѓувреме, диспечерот за летови на „Јунајтед ерлајнс“, ги информирал пилотите за нападите врз Светскиот трговски центар, со предупредување дека е можен упад

во пилотската кабина и киднапирање на авионот. Меѓутоа, терористите успешно се инфилтрирале во пилотската кабина на авионот. Авионот веднаш бил пренасочен назад кон исток. Ситуацијата во авионот била драматична. Патниците и екипажот биле принудени да седат во задниот дел на авионот, а кога ја дознале судбината на трите други киднапирани летови во Њујорк и Вашингтон, сфатиле дека се дел од поголем терористички план за извршување на понатамошни напади на американско тло. Патниците решиле да се организираат и да им возвратат на терористите. Во 9:57 часот патниците и членовите на екипажот на летот „93“ ги нападнале киднаперите. Како одговор, киднаперите, загрижени дека патниците наскоро ќе се пробијат до пилотската кабина, донеле одлука да го урнат авионот пред да стигнат до крајната дестинација. Авионот се срушил на поле во Шенксвил, Пенсилванија, со брзина од 600 км на час. Целта на терористите на летот „93“ не е сигурно предвидена, но се претпоставува дека киднаперите биле насочени кон Белата куќа или нуклеарните центри што се наоѓаат на источното крајбрежје. Терористичкиот напад го извршиле милитанти од Саудиска Арабија и неколку други арапски држави, финансирани од терористичката организација „Ал Каеда“, предводена од Осама бин Ладен. Нивниот мотив за терористичко дејствување бил одмазда за американската поддршка на Израел, учеството на САД во војната во Персискиот Залив и континуираното воено присуство на Блискиот Исток. Дел од терористичката група живеела во САД и посетувале обука за летање со комерцијални авиони, а дел од нив влегле во земјата неколку месеци пред нападите. Киднапирани авиони биле натоварени со голема количина на гориво потребно за долго прекуконтинентално патување. Набргу по полетувањето, терористите ја презеле командата и контролата на четирите авиони, трансформирајќи ги обичните патнички авиони во наведувани ракети.

Претседателот Џорџ Буш во врска со нападите изјави: „Терористичките напади можат да ги разнишаат темелите на нашите најголеми згради, но тие не можат да ги допрат темелите на Америка и не можат да ја уништат американската челична решителност. Ние нема да правиме разлика помеѓу терористите кои ги извршија овие дела и оние коишто им обезбедуваат засолниште“.

На 7 октомври започна операцијата „Трајна слобода“ и меѓународните напори предводени од САД за соборување на талибанскиот режим и уништување на терористичката мрежа на Осама бин Ладен со седиште во Авганистан. За два месеци, американските сили ефективно ги совладаа Талибанците, но војната продолжи, односно американските и коалициските сили се обидоа да ги поразат талибанските бунтовници со

седиште во соседен Пакистан. Осама бин Ладен, успешно се криеше сè до 2 мај 2011 г., кога конечно беше пронајден и убиен од страна на американските сили во неговото скривалиште во Аботабад, Пакистан. Во јуни 2011 г., тогашниот претседател Барак Обама објави почеток на големо повлекување на војниците од Авганистан. Претседателот Буш, само десет дена по нападите на 11 септември, објави создавање на нова канцеларија за развој и координирање на спроведувањето на сеопфатна национална стратегија за обезбедување на САД од терористички закани или напади. Како резултат на безбедносните мерки преземени по нападите на 11 септември и писмата со антракс во кои загинаа двајца и беа заразени 17 лица, на 8 октомври 2001 г., помалку од еден месец по терористичките напади на 11 септември, е основана

Канцеларијата за домашна безбедност. Со Законот за домашна безбедност е создадено Министерството за домашна безбедност, еден од најголемите органи на федералната влада, задолжено за спречување терористички напади, гранична безбедност, имиграции, спасување и спречување катастрофи и други сродни задачи. Министерството апсорбираше 22 агенции во кои спаѓаат и тајната служба, царината и граничната заштита, па дури и крајбрежната стража. Националната комисија, која беше формирана за истражување на настаните на 11 септември, на 22 јули 2004 г. објави извештај во кој за главен архитект на нападите на 11 септември беше обвинет Калид Шеик Мухамед, кувајтски милитант и член на „Ал Каеда“. Тој бил уапсен на 1 март 2003 год. во Равалпинди, Пакистан, од страна на

Историјата ни кажува дека во зависност од потеклото, терористичките бранови траат најмалку една генерација или околу 30 години. Милитантните екстремисти претставени од „Ал Каеда“ можеби никогаш нема да ја постигнат својата крајна цел, меѓутоа тие докажаа дека во нивниот обид да ја исполнат идеолошката цел, способни се да предизвикаат огромна материјална штета и загуба на голем број човечки животи

пакистанските и безбедносните служби на САД. Пред да биде уапсен живеел во Авганистан, предводејќи ги операциите на терористичката организација. По неговото апсење, Мухамед бил држен како таен затворник на ЦИА, при што бил подложен на испрашување, додека не бил префрлен во Гвантанамо. Покрај признавањето на својата вмешаност во нападите од 11 септември, тој признал и дека бил дел во повеќе од 30 терористички ќелии во целиот свет. Во август 2019 г., американскиот Воен суд во заливот Гвантанамо, Куба, определи судењето за Мухамед и други четворица обвинети за заговор за терористички напади на 11 септември да започне во 2021 г.

После речиси 20 години борба, американските трупи го започнаа процесот на повлекување од Авганистан. Објавувајќи ја својата одлука за повлекувањето на воените сили од Авганистан, претседателот Бајден изјави дека присуството во Авганистан е оправдано и целта е остварена, а Авганистан повеќе нема да се користи како база од каде повторно ќе се напаѓаат САД. Меѓутоа, според процените на СБ на ООН, терористичката организација „Ал Каеда“ има помеѓу 400 и 600 членови коишто се борат на страната на Талибанците. Американската „војна против тероризмот“ е во една нова фаза кога претседателот Бајден се подготвува да ги повлече сите американски сили од Авганистан до 20-годишнината од 11 септември. Но, „Ал Каеда“ тврди дека нејзината војна со Америка е далеку од завршена. Во ексклузивно интервју за „Си Ен Ен“ спроведено преку посредници, двајца оперативци на „Ал Каеда“ велат дека „војната против САД ќе продолжи на сите други фронтови, освен ако САД не бидат протерани од остатокот на исламскиот свет“. „Ал Каеда“ прогласи победа во Авганистан и направи паралела со повлекувањето на Советскиот Сојуз пред три децении од земјата. Смртта на Бин Ладен ја ослабна „Ал Каеда“, меѓутоа овозможи да се основаат нови, како што се на пример терористичката организација „Исламска држава“ – ИД. Во изминатите години, злосторствата и нападите на ИД што ги инспирираше во Европа, ја засенија „Ал Каеда“. Меѓутоа, за „Ал Каеда“ ова претставува тактичка тишина, водејќи долга војна во различни фази. Актуелниот лидер на „Ал Каеда“, Ајман ал Завахири, постои само виртуелно и од него ретко може да се слушнат одредени пропагандни изјави. Сепак, групата се гледа себеси сè уште како лидер на сите останати милитантни екстремисти и франшизи кои дејствуваат во Јемен, Сирија, Сомалија и Северна Африка. По 11 септември, терористичката закана еволуираше и се дисперзираше надвор од Авганистан, а западните сојузници мора да останат будни, без разлика од каде и да доаѓа заканата – Јемен, Сирија, Сомалија

Феноменот на „Ал Каеда“ полека се дегенерира во форма на индивидуална насилна култура, којашто ја применуваат аматери кои често не поседуваат вештини, обука, ресурси и стратешка насока за извршување напади кои подоцна би имале значајни стратешки последици. Доколку демократските држави се воздржат од воени интервенции од поголеми размери во муслиманскиот свет, веројатно е дека бранот на идеолошки мотивираното насилство полека ќе стивнува

или од други места во Африка или на Блискиот Исток и пошироко. Критичарите на одлуката на Бајден предупредуваат дека „Ал Каеда“ останува силна и дека, ако заминат американските трупи, Талибанците повторно ќе ѝ дозволат да се регенерира, ќе се намали притисокот на САД против тероризмот и повторно ќе се случат напади против САД, предводени од Авганистан. Иако „Ал Каеда“ има свои ќелии во Авганистан, место каде што речиси 20 години се наоѓа основата на терористичката организација, нејзината способност да започне меѓународни терористички напади од таму и од Пакистан е ограничена. По нападите на 11 септември, „Ал Каеда“ имаше бројни обиди да изврши терористички напади. Овие обиди не беа планирани од базата во Авганистан, туку од страна на бројните франшизи ширум светот коишто дејствуваат локално. Западните сојузници

планирање на меѓународни терористички напади.

Изминатите 20 години, најголема грижа за западните сојузници беше појавата на домашниот тероризам, кој ја надмина заканата од меѓународен тероризам. Во последните десетина години, заканата од домашен тероризам беше многу посмртоносна, а беше инспирирана и претставена од белите супремисти, неонацисти, милиции. Пример е насилството и заканата со којашто се соочи САД пред инаугурацијата на новоизбраниот претседател Бајден. Борбата против домашниот тероризам е многу потешка бидејќи западните сојузници сè уште немаат развиено ефикасни алатки против меѓународниот тероризам.

Сите овие нови трендови, дифузија и транснационализација на структурите на терористичката група, подемот на

елиминираа голем дел од лидерите на јадрото на „Ал Каеда“. Притисокот од воздушните напади и употребата на специјалните сили спречија формирање на терористички кампови за обука, како оние што постоеја пред нападите од 11 септември. Глобалната разузнавачка кампања ги наруши комуникациите помеѓу оперативците на глобалната терористичка организација, ги прекина финансиските текови и ги оневозможи да се подготват за извршување напади. Сепак, земјите ширум светот остануваат фокусирани на заканата од „Ал Каеда“. Американските преговарачи со години ги притискаа Талибанците да се согласат да ја спречат „Ал Каеда“ да го користи Авганистан како безбедно засолниште и полигон за обука и

религиозно инспирирани идеологии и поголема леталност и бруталност на терористичките операции, го сочинуваат она што обично се нарекува нов бран на тероризмот. Многу е тешко да се предвиди иднината и траекторијата на движењето на милитантните екстремистички организации. Иако очигледно е дека „Ал Каеда“ делумно ја изгуби поддршката, сепак Пакистан и Авганистан несомнено ќе останат клучни актери, од каде во иднина ќе произлегуваат повеќето активности на „Ал Каеда“. Понатаму, низ целиот свет, а особено во Европа, ќе постојат голем број на следбеници кои се подготвени кога ќе се појави можност да преземат терористички активности.

д-р Ненад Танески